

SLOVENSKI NAROD.

Izbija vsak dan svečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 18 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Gospodskih ulicah št. 12.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

V zmislu §. 17. društvenih pravil sklicuje se

OBČNI ZBOR

delniškega društva

„Narodne Tiskarne“

na dan 10. aprila 1892. leta

ob 11. uri dopoldne

v prostorih „Narodne Tiskarne“.

Dnevni red:

1. Poročilo predsednikovo.
2. Bilanca „Narodne Tiskarne“ za l. 1891.
3. Nasvet upravnega odbora o izplačanju dividende.
4. Volitev pregledovalcev računov.
5. Posamezni nasveti.

OPOMBA. §. 16. Kdor v občnem zboru hoče glasovati, mora svojo delnico vsaj pet dni pred občnim zborom v društveno blagajnico uložiti.

Upravni odbor „Narodne Tiskarne“.

Tristoletnica rojstva Komenskega.

V Nivicah poleg Ogerskega Broda na Moravi rodil se je dne 28. marca 1592. mož nesmrtni slave, orjak učenosti in stvarnik današnje pedagogike, Jan Amos Komensky, katerega spomin dostojno proslaviti se pripravlja sedaj ves civilizovani svet. Zasluge Komenskega so splošno znane in ako ima kdo pravico proslavljati njegov spomin, tako ima to pravico narod češki, kateremu je bil Komensky zvest sin.

Priprave za proslavo tristoletnice rojstva Komenskega bile so baš na Češkem izredne; šolski in drugi faktorji so takorekoč tekmovali med seboj, kdo bode več storil, da bode ta slavnost dostojna spomina Komenskega. Kar nakrat se je raznesla vest, da je dobri prijatelj avstrijskih Slovanov, naučni minister baron Gautsch to slavnost prepovedal in „Nar. Listy“ priobčili so dotični ukaz od besede do besede.

Čudo golemo! Dočim so v drugih državah državni funkcionarji naklonili prirediteljem slavnosti izdatne podpore, dočim ukazujejo drugod načelniki šolskih oblastev, da bodi dan 28. marca šolska slavnost, prepoveduje Nj. preuzvišenost gospod baron Gautsch take slavnosti, posebno pa še to, da bi se jih šolski otroci udeležili. Po vsem svetu — izvzemši Avstrije — slavili bodo torej spomin Komenskega, samo v nas ga ni dovoljeno slaviti — in zakaj ne? Zato ker je bil Komensky Slovan, ker je bil velik in genijalen Slovan. Da je bil Komensky Nemec, ali da ga je sploh mogoče predstaviti kot Nemca, o, potem bi bil naučni minister zastavil vse svoje moči in ves svoj upliv, potem bi se bila taka slavnost uradoma napovedala in na tistih slavnostih bi se bilo kar cedilo laskavih izrazov „deutscher Fortschritt, deutsche Bildung, in deutsche Wissenschaft“.

Da smo pa povsem pravični, bodi povedano, da ni naučnega ministra zapeljala v ta korak samo želja, da zopet užali narod češki in mu stori kako krivico, ampak tudi želja, ustreči klerikalcem, ki barona Gautscha nič kaj ne ljubijo. Da, klerikalcem je hotel ustreči baron Gautsch in ustregel jim je ter tako kar dve muhi nakrat pobil. Komensky je bil namreč — protestant (in klerikalcem stroge observancije bile so zoprne vse priprave za slavnost samo zato, ker je bil Komensky krivoverec. Da je bil veleum, ki si je strekel nevenljivih zaslug ne samo za svoj narod, ampak za vse človeštvo sploh, zato ni uprašal nihče teh možakov.

Najbolj zanimivo je pa to, da njega ekscelencia gospod naučni minister baron Gautsch ni bil niti upravičen izdati takšen ukaz, kakeršnega je izdal. Ministerski ukaz naroča namreč, da dan Komenskega slavnosti ne sme biti ferijalni dan in da se šolski otroci te slavnosti ne smejo udeležiti. Ako pregledamo vse šolske zakone, veljavne v naši polovici monarhije, nikjer ne najdemo določila, da ima naučni minister Gautsch pravico kaj takega ukazati. Ferijalne dneve določa deželno šolsko oblastvo, a krajni šolski svet sme po svoji previdnosti določiti v šolskem letu tri ferijalne dneve. Zakon torej ne daje gospodu naučnemu ministru nikjer pravice izdajati takšne ukaze, in ako je izdal, prekršil je s tem tisti zakon, katerega spoštovati in braniti je prisegel baron Gautsch takisto, kakor vsak drugi

minister. To je izvestno velezanljivo a tudi jako karakteristično za naše razmere. Mladočehi stavili so v češkem deželnem zboru predlog, naj naroči dežela za muzej velik kip Komenskega in naj se v muzeju uredi poseben oddelek, ki bode izključno namenjen hraniti spomina vredne in Komenskega tičočne stvari. Kadar bode ta predlog prišel v razpravo, takrat mislijo mladočeški poslanci jasno in določno povedati, kako sodijo to najnovejšo ordonanco barona Gautscha; v listih se o tem zaradi preprijaznih določil tiskovnega zakona ne more govoriti odkrito.

V nas še ne znamo, je-li velja ta ukaz naučnega ministra tudi za druge dežele, ali samo za Češko. Bržkone pa se bodo prepovedale jednake slavnosti tudi v nas, saj so tudi tu okolščine tiste kakor na Češkem. — Mladočeška stranka začela bode agitacijo, da se dan 28. marca proslavi kot uaroden praznik v spomin Komenskega in da se priredé koncerti, gledališke predstave in akademije v korist češke šolske matice. To je dobra misel in prepričani smo, da bode narod češki pri tej demonstraciji znova pokazal, da se ne da terorizovati, da je faktor, ki ima moč doseči to kar hoče, naj je to po volji kakemu posamnemu ministru ali ne.

Ako bi Gautscheva najnovejša ordonanca dobila tudi za naše slovenske dežele veljavo, govorili bomo o tem predmetu še obširneje.

Deželni zbor kranjski.

(V. seja, dne 17. marca 1892. leta.)

(Konec.)

Posl. baron Schwegel razjasni stališče svoje stranke. Strah glede finančnega stališča se mu zdi pretiran. Treba je imeti vedno pred očmi glavni smoter, zboljšati šolo. Prizna, da je iskren prijatelj šole, brez ozira na narodnost. Če so uspehi šole nepovoljni, treba iskati uzroke. Govori potem o postopanju okrajnih glavarjev, katerim se očitajo germanizatorične tendence. Slučaj, o katerem se je govorilo, ne spada še zdaj pred javnost. Tudi to ne gre, da bi bil izključen kdo od kompetence zaradi disciplinarne preiskave, to bi ustvarilo nevaren položaj in bi se lahko zlorabilo. Glede znanih 600 gld. bi on nasvetoval 5000 ali 6000 gld., ker se mu znanje nemščine zdi velike važnosti.

LISTEK.

„Vesna.“

(Mesečnik slovenskega dijaštva. Tiska in zalaga D. Hribar v Celji. Odgovorni urednik Srečko Magolič.)

„Kaj pa je tebe treba bilo, Dete mlado . . .“

Pred nami leži prva številka najnovejšega leposlovnega lista, katerega že ob njega oznanilu nismo bili nič posebno veseli, kateri je pa naše skrbi še daleč — nadkrilil. Veseliti se lista že a priori zagadelj nismo mogli, ker po našem mnenju „Zvon“ in „Dom in svet“ za naše razmere in potrebe povsem zadostujeta in ker ne uvidevamo, da naj bi naše dijaštvo imelo na leposlovnem polju težanj in interesov, segajočih izven okvir že obstoječih listov. Ta lista zlasti tudi radostno vsprejmeta v krog svojih sotrudnikov vsakogar, ki spiše kaj pametnega in porabnega in vrhu tega na razpolago je leposlovnim poskušnjam še prostor pod črto vseh političnih listov. Cesar torej navzlic temu ni moč spraviti v tisk in na dan, to je izvestno nezrelo in neporabno; za take duševne proizvode pa je jedin

primeren prostor — urednikov koš, ne pa zavetišče v obliki novega lista. Vsakomur pač ni sojena slava pisateljska in oni, katerim ni, udajmo se v božjo voljo ter skušajmo koristiti svojemu narodu na drugem polji. Prilike pač ne manjka!

Glede na vse to nam iz vsega početka ni hotelo v glavo, da naj bi bil dijašk leposloven list „neizogibno potreben za to, da združuje in naudušuje vse mlade, čile moči k delovanju za jeden, nam posvetnikom in duhovnom skupen smoter — za narod.“ Gospoda čestita, to je pač naloga vseh slovenskih listov, za ta smoter nam ni treba posebne klobase, najmanj pa bodete dosegli ta smoter z listom, kakoršen se kaže „Vesna“. Prva številka je, rahlo rečeno, zelo, zelo nevesela prikazen za bodočnost našega slovstva in to bodisi glede jezika, bodisi glede vsebine.

Kar se tiče jezika, zadostuje naj par izglede. To, da so perijode, kakeršne se nahajajo v novelici „Za uzorom“, v slovenščini naravno nemogoče, omenjamo le mimogrede; a mej slovenske pisatelje se gotovo ne sme urivati človek, ki prevaja nemški „Rebensaft“ v „vinski sok“, „Solosänger“ v „samospjev“, ki piše o „pravo koristni knjigi“ ali pa za-

greši stavke, kakeršni so n. pr. nastopni: „A ta glas, s katerim je sedaj spregovoril, osupnil me je in kot je to pri vsakomur navada, opazuje potem natančneje“ — „Stavbar napravi načrt postaviti poslopje“ — „Jeli res usojeno našemu narodu, da ne dobi povestnica, katero ima“!! — In to je, kakor rečeno, le par izglede.

Kaj pa šele vsebina! Pesnika „Vesne“ sta seveda vredna zastopnika tiste, v Slovencih toli priljubljene svetoboli in življenje jima je le nezno breme, ker prišedši iz Ljubljane do Dunaja po tamošnjih kavarnah zaman iščeta „bratroljubja oltarjev“. Pesniškemu delu pa je vreden pendant novelica „Za uzorom“, ki je po svoji dosednji vsebini prava apoteoza nezrele petošolske ljubezni in mlečnega petošolskega — fatalizma in pesimizma. Dijak, ki še hlače trga po klopih latinskih šol, fatalist vsled izkušenj dosedanjega življenja in to zagadelj, ker mu je „deda sneg zamel, ker je strijcu vse pogorelo, ker se je teta utopila pri pranju, ker je mlajši brat umrl za kačjim pikom in ker se je sestra — no recimo — tudi nekako ponesrečila“ — oprostite, gospoda, to je pač „genug des Grausamen!“ Ni čuda, da je nesrečnež potem

Posl. Hribar se oglasi ter poudarja, da povod, da govori, dal mu je deželni predsednik, ki se je stavil na čudno stališče, na katerem bi ne smel stati. Odrkel je namreč deželni zboru pravico, govoriti o tej zadevi, ki ima pa velik pomen, ker se je hotelo pokazati, kako se postopa pri oddajanju učiteljskih služb. Če pravi g. dež. predsednik, da deželni zbor o tem ne sme govoriti, torej bi ne smeli govoriti tudi o delovanju okrajnih glavarjev. Molčati bi morali o njih, ker jih je postavila vlada. Žalostno je, da okrajni glavarji postopajo tako samovlastno. Omenja neke dogodbe z znanim okrajnim glavarjem, katerega so nam, hvala Bogu, odvzeli in prestavili, ki je nekemu učitelju odgovoril osorno na slovenski ogovor: „Sprechen Sie mit mir deutsch“ in mu še dostavil, ko je učitelj ugovarjal, „Sie bekommen nie einen guten Posten, merken Sie sich das“. Tako se postopa pri nas. Če se je sklicaval gosp. deželni predsednik na pokojnega Bleiweisa, ne ugovarja mu, a imenoval je tudi neko drugo ime znanega prijatelja germanizacije. Glede izjave barona Schwegla zdi se mu, da g. baron ni dobro razumel g. Krsnika, ki je le govoril, da napredek pri šoli ni tak, kakor bi bilo želeli. Glede Radovljiske afere, pravi, se gre za to, da šola dobi kmalu nadučitelja. Akopram je učitelj, o katerem se je že toliko govorilo, najslabše kvalifikovan in najmlajši, vender se čaka z oddajo službe, da bi jo vender le mogol dobiti ljubljene okrajnega glavarja. O znanih 600 gld. ne bode govoril, ker je znano njegovo stališče. Da je v sedanjih razmerah nemščina potrebna za učence, ki gredo na višje šole, priznava, a prostemu narodu pa nikakor ni tako potrebna, kakor se poudarja. Saj tudi ne pretendira vsakdo tega, da bi se od priprostega kmetskega dečka popel do ekscelence.

Posl. Žitnik izjavlja, da je tudi on prijatelj šole in da obžaluje, če se ne kaže tak napredek, kakor ga vsakdo želi. Govorilo se je o nekem drugem faktorji in ni težko uganiti, kdo da je ta faktor. Ugovarja odločno trditvi, da bi duhovniki ne bili narodni, ki so bili buditelji naroda in so vedno v najožji zvezi z njim. Govori obširno o delovanju duhovščine in o katoliški ideji, o družbi sv. Mohorja, katero najbolj razširja duhovščina, o Matici, družbi sv. Cirila in Metoda in zavrača očitane „brezdomovinstva“.

Poročevalec Klun pravi, da so ga jako iznenadile besede „gladkega“, posredovalni stranki pripadajočega poslanca Krsnika. Niti iz ust najradikalnejega poslanca se jih ni nadejal. Pridružuje se besedam predgovornika in konča, da „stara garda“ umrje, a se ne udá. Nadalje ugovarja stvarno glede proračuna in poudarja, da je deželni šolski svet avtonomna oblast, naši zastopniki naj le varujejo svoj vpliv v njem. S tem je bila končana precej dolga debata.

Pred proračunom normalno-šolskega zaklada rešile so se tri točke, ki so v tesni zvezi, namreč: 1. Poročilo finančnega odseka o prošnji stalnega odbora deželne učiteljske konference v Ljubljani za uredbo učiteljskih plač.

O tej točki poročal je posl. Klun. Prošnja ima dva oddelka, namreč, da bi začasni učitelji dobili takoj višjo plačo 450 gld., ko naredo učiteljski izpit za učno usposobljenost potem pa, da bi se premenili odstotki. Poročevalec pravi, da so začasni učitelji na boljem nego visokošolci, ki bi bili zadovoljni, da dobodo takoj po dovršenih študijah 360 gld. stalne podpore. Po več let morajo prakticirati zastoj, istotako morajo supletiti čakati mnogo dalj. Sicer se pa začasnim učiteljem štejejo vsa leta v pokojnino. Glede spremembe odstotkov omeni, da bi, ako se ugotovi prošnja, presegli za 26.498 gld. dejanski proračun. Treba bode še kakih 80 novih šol in 120 učiteljskih moči, za okroglo 70.000 gld. bi se povišale plače, kadar bodo dovršene vse šole. Uboga dežela ne bi zmagala ogromnih stroškov za plače in pokojnine, ki bi znašali okoli 450.000 gld. Pri najbolji volji, torej finančni odsek ne more ustreči prošnji in predlaga, da se odkloni.

Posl. Hribar pravi, da se je lani naglašalo, da se z radostjo stori za učitelje vse, kar je mogoče. Obžaluje, da se tako hitro zopet predlaga nova prošnja, kajti „omne nimium nocet“. Sicer se še ni govorila zadnja beseda, ko so se uredile učiteljske plače, a učiteljstvo naj bi priznalo, da je deželni odbor vedno ustregel kulantno vsem opravičenim prošnjam. Dalje priporoča, naj bi c. kr. šolski svet jemal bolj ozir na učiteljstvo v Ljubljani, kjer so razmere drugačne nego na deželi. V drugih deželah imajo učitelji v glavnem mestu prednost. Že pred 2 letoma je obširno govoril o tej zadevi, čudno se mu zdi, da se je tako malo jemalo ozira na učiteljstvo Ljubljansko. Predlaga nastopno resolucijo:

Deželni odbor se pozivlje, naj izposluje pri c. kr. deželnem šolskem svetu revizijo razvrstitve učiteljskih plač v tem smislu, da se bode pri prenavljanju uredbi bolj ozir jemalo na deželno glavno mesto Ljubljano.

Dež. predsednik baron Winkler zagovarja postopanje dež. šolskega sveta, ki je stvar natanko pretehtal in jo uredil soglasno z deželnim odborom, torej se ne more reči, da bi ne bil postopal nepristransko.

Pri glasovanju odkloni se prošnja, resolucija Hribarjeva pa se vsprejme.

Poslanec Klun poroča dalje o prošnji Franca Raktelja in Andreja Žumra, voditeljev mestnih petrazrednih ljudskih šol v Ljubljani, za zvišanje opravičnine. Finančni odsek predlaga, da se dovoli vsakemu letnih 50 gld. kot dopolnilna v pokojnino ne uštetu priklada.

Poslanec Stegnar stavi glede na to, da sta mestni šoli prenapolnjeni, nastopno resolucijo:

1.) Na ljudskih šolah, katere napravi in vzdržuje mestna občina Ljubljanska, ustanoviti je začasna ali stalna služba namestnega učitelja, ki bi za slučaj kakakega zadržka ali obolenja učiteljskih oseb supriral dotično mesto.

2.) Voditeljstvom obeh deških šol naj se prizna 200 gld. opravičnine.

Pri glasovanju vsprejme se predlog finančnega odseka, resolucija Stegnarjeva pa se odkloni.

Prošnja županstva v Kamnigoric in Lancovem, da se stanarina za učitelja v Kamnigoric prevzame na normalno-šolski zaklad, se odkloni po predlogu finančnega odseka, ker bi bilo nevarno ustvarjati prejudic.

Prošnja županstva v Kamnigoric in Lancovem, da se stanarina za učitelja v Kamnigoric prevzame na normalno-šolski zaklad, se odkloni po predlogu finančnega odseka, ker bi bilo nevarno ustvarjati prejudic.

čutil vsakdanjo potrebo, tolažiti se „z vinskim sokom“ in se prepri o „teoriji in hipotezi“, pri katerih sta mu bila verna druga in tovariša Gašperjev Janez, „širokopleča in dolgopéta prikazen“, in pa Godčev Korle, „slabotno, blede človeče“. Preponižen bil je torej pisatelj, trdeč v uvodu svoje novelice, „da se moti, kdor bi pričakoval kaj posebnega v tej povestici.“ Ali mari ni tudi prava „Kraftdame“ deva, kateri se prsa dvigajo, akoravno se jej dozdeva, da leže gore celega sveta na njih, in nima li posebno finih ušes pisatelj, ki sliši, kako se v bližini „srpi oglašajo“? In potem tiste uboge žanjice, ki jih obhaja, tlačeče velik kos ajdovca v usta, „satansko“ veselje, dražiti v dijakaljubljenega dekleta! Toda dovolj! Kdor se hoče osvedočiti sam o vrhuncu naivnosti in stilistične okornosti, čita naj to novelico. — Iz ostale vsebine lista navajamo naj sedaj le še strokovnjaki nasvet družbi sv. Mohora, da naj v „Domačem zdravniku“, tedaj v knjigi, ki bo prišla v narod v 300.000 proizvodih, da mesta zlasti tudi propilaksi — sifilitike! Zlobnega namena sicer dotični gospod s tem gorostasnim nasvetom izvestno ni imel, a toliko bi vender le imel vedeti, da ne sme soditi razmer celega naroda po svojih Dunajskih potrebah.

Toliko o listu in sedaj dovolijo naj nam Dunajski akademiki, stoječi za „Vesno“, še resno besedo Zadnji „Slovenčev“ članek, katerega, izvzemši par nepravilnih zaključkov, podpišemo z obema rokama, in pa predstoječe vrstice naj jim bodo dokaz, da so zašli na nepravo pot in da je o tem sodba naroda jedina. Z glorifikacijo nezrelega pesimizma se narodu ne služi in gorje domovini, ako se bodo vračali v nas mladi možje, napojeni čmernega fatalizma mesto idealne in upapolne ljubezni do naroda. To, kar piše „Vesna“, tedaj ni pripravljanje za narodno delo. Naj nam zatorej zadostuje prvi ponesrečeni poskus in pokažite svoje rodoljubje na drug način. Že nekaj let narod na svojo žalost opazuje, da so nekako redki postali dijaki, vračajoči se s točno dovršenimi izpiti v domovino; narodnih profesorjev bi skoro primanjkovalo, na zdravniška mesta pa se že sedaj morajo nastavljeni tuji. In vender je število naših akademikov visoko, kakor še nikdar. Jeli napomnana žalostna prikazen mari tudi že posledica nazorov, odsevajočih iz „Vesne“?

Caveas, mladina slovenska, ne quid detrimenti capiat res publica! Star Slovenijan.

Ko so bile rešene te točke in končana daljša debata, o kateri smo že poročali zgoraj, vsprejel se je predlog finančnega odseka, glaseč se tako-le:

1.) Proračun normalno-šolskega zaklada za leto 1892. s potrebščino 321.577 gld. z zakladi 29.234 gld. in s primankljajem 292.343 gld. se potrjuje. 2.) V pokritje tega primankljaja se bode l. 1892. pobirala 10% priklada na celo predpisano svoto vseh direktnih davkov, torej zlasti od rednega davka z vsemi državnimi prikladami vred pri zemljiškem davku, pri hišni najemari in hišno razrednem davku, pri pridobninskem in dohodninskem davku po vsej deželi. Nedostatek v znesku 138.700 gld., kateri se potem še pokaže, naj se pokrije iz deželnega zaklada. 3.) Deželnemu odboru se naroča, da sklepu pod točko 2. pridobi Najvišje potrjenje. 4.) V rubriki III. „Potrebščina“ dovoljuje se c. kr. deželnemu šolskemu svetu revirement po dogovoru z deželnim odborom. 5.) Potrebščine normalno-šolskega zaklada za l. 1891., katere bi utegnile vsled veljavnih naredb deželnega šolskega sveta dogovorno z deželnim odborem nastati, pa bi presegale proračun, je pokriti iz blagajničnih preostankov l. 1891.

Ob 3. uri popoldne zaključil je dež. glavar sejo.

Politični razgled. Notranje dežele.

V Ljubljani, 22. marca.

Češka sprava.

Češkega dež. zbora pravna komisija je v prvi svoji meritorni seji ukrenila povabiti namestnika, da izreče mnenje vlade glede od Mladočehov zahtevanega prehoda na dnevni red in glede od veleposestnikov in Staročehov predlagane odgoditve vse zadeve. Predno je bil ta predlog vsprejet, vršila se je splošna razprava, v kateri so vse stranke precizovale svoje stališče. Za veleposestnike izjavil je grof Bucquoy, da se oni še vedno točno in brezpogojno drže zastavljene besede in da ne popuste od misli sprave, da so pa za začasno preložitve, baš ker nečejo onemogočiti sprave. Za Staročeha je povedal dr. Mattuš, da se niso izneverili zastavljeni besedi, ampak da zmatrajo preložitve kot politično potrebno. Mladočehi, zlasti Gregor in Herold, sta zagovarjala svoje stališče in dokazala, da tudi na podlagi pravnih dogovorov ustanovljeni češki in nemški dež. kulturni svet in dež. šolski svet nista nič kaj prida.

Komenskega slavnost.

Praškega meščanskega kluba deputacija predstavila se je županu dr. Šolcu, proseč, naj posreduje, da bode okrajni šolski svet določil, da naj bode dan 28. t. m. ferijalen dan v proslavo tristoletnice Komenskega. Župan je obljubil sklicati okrajni šolski svet v sejo na dan 23. t. m. in mu predložiti to prošnjo. — Deputacija je tudi prosila, naj mestni zastop priredi oficijelno Komenskega dostojno slavnost, kar je župan nemudoma obljubil.

Tirolski deželni zbor.

Glavna stvar, okoli katere se bodo sukale razprave deželnega zbora tirolskega, je šola. V Tirolu se sedaj ni šola urejena tako, kakor veleba državni zakon, in baš sedaj kleplje šolski odsek dež. zbora nekake naklepe, kako bi utrdil odvisnost učiteljev in šole sploh od duhovščine. Kakor se čuje, namerjajo klerikalci predlagati, da se odpravijo podučitelji sploh in da se namesto njih nastavijo šolske sestre, ter da bodi odvisnost učiteljev od krajnih šolskih svetov večja nego doslej. — Klerikalci se tudi upirajo zemljiški knjigi, kakor je v drugih deželah; menda jim je tudi ta preveč — liberalna!!

Vnanje države.

Srbske razmere.

Iz krogov, kateri so v zvezi z regentstvom, se čuje, da regentstvo ne misli potrditi zakonskega načrta glede Milana tako, kakor ga je vsprejela skupščina, nego da misli izpremeniti nekatera dodatna določila, kar bi le potrdilo večkrat javljajoči se sum, da igra regentstvo z Milanom vred nepošteno igro na stroške naroda. — Skupščina je vsprejela zakonski načrt o ureditvi in kompetenci porotnih sodišč. — Finančni minister Vukić priobčil je v „Malih Novinah“ popravek rekši, da ni iz osebnih nego iz načelnih razlogov, kateri se niso strinjali z nazori ministra Tavšanovića, odstopil in se umaknil novemu možu.

Pariški dinamitardi.

Ako se more verjeti zatrdilom Pariških časopisov, posrečilo se je redarstvu dobiti v pest dinamitarda, ki je vrgel bombo v vojašnico in še petero njegovih pomagačev, ki so tudi v zvezi z vsemi drugimi atentati. Energično postopanje Pariškega redarstva rodilo je pa tudi moralno velevažen sad, ustrašilo je anarhiste vsaj deloma, kajti na petek določena velika demonstracija, nekaka generalna skušnja za anarhistično produkcijo na dan 1. maja, izjalovila se je korenito. — Vse, kar se je storilo v proslavo kumune in nje rojstnega dne l. 1871., so bili nekateri banketi v zakotnih krčmah.

Kriza na Nemškem.

Splošna razburjenost proti nameravani reformi ljudskega šolstva na Pruskem priklopila je na višek in pimorala celo cesarja Viljema, da je krenil na drugo pot. Naučni minister grof Zedlitz dal je vsled tega svojo ostavko in ker se je zanj potegoval tudi državni kancelar grof Caprivi, omajeno je tudi letga stališče. Govori se, da je dal Caprivi ostavko, a z druge strani se zagotavlja, da na odstop njegov ni misliti, ker zaradi kake nezgode kot pruski minister predsednik ne gre odpustiti državnega kancelarja. — Cesar Viljem odpotoval je za nekaj dnij iz Berlina, kriza bode torej končana šele po njegovem povratku. Na vsak način pa bode šolska reforma pokopana vzlic temu, da se poteza zanjo večina deželnega zbora pruskega, pokopana po volji naroda.

Domače stvari.

— (Deželni zbor kranjski) imel je danes svojo VII. sejo, v kateri so se večinoma brez debate rešile razne peticije in prošnje. Pri prošnji odbora za zgradbo mostu čez Savo pri Radečah govorila sta poslanca dr. Papež in Žitnik. Dolga in živahna debata se je razvila pri poročilu finančnega odseka o prošnji županstva v Budanjah glede podpore za popravo občinske ceste. Razlog temu bilo je principijelno uprašanje, o katerem so obširno govorili poslanci: poročevalec dr. Bleiweis, Lavrenčič, dr. Vošnjak, Klun, Hribar, Šuklje, dr. Tavčar. Debata je torej presegala lokalne meje omenjene prošnje in bila prav zanimiva. Obširneje poročamo prihodnjič.

— (Goriški deželni zbor) je vsprejel zakonski načrt, uvrščujoči Grado mej zdravilišča.

— (Tržaški deželni zbor.) Predlog, da je ukreniti resolucijo zaradi sežiganja mrličev, odstavil se je definitivno z dnevnega reda, obveljala pa je resolucija gledé osnovanja italijanskega vseučilišča, oziroma italijanske pravne akademije v Trstu, in pa resolucija, da je priznati na italijanskih visokih šolah pridobljenim diplomom pravno veljavnost tudi v Avstriji.

— (Nezgoda slovenskega učenjaka.) Gospod dr. Oblak, o čegar makedonski nezgodi smo že zadnjič poročali, došel je srečno v Celje. Na Dunaji, kjer se je mudil nekaj dnij, čital je v slovanskem seminarju o znanstvenih uspehih svojega potovanja in obširno popisal nezgodo, ki ga je zadela. Turško redarstvo zmatralo je dr. Oblaka za — vohuna, ki boče, Bog zna v katero svrho, določiti število bolgarskih prebivalcev v Makedoniji. Kakor čujemo iz zanesljivega vira, zahteval je avstrijski zastopnik za svojega rojaka zadoščenja od turške vlade.

— (Razglas.) C. kr. trgovinsko ministerstvo naznanilo je trgovski in obrtniški zbornici, da je po sporočilu c. in kr. glavnega konzula v Curihi (Zürich) treba vsled sklepa zveznega sveta od 1. marcija t. l. pri uvozu jaje v Švico pridejati vsaki tostranski pošiljki tudi spričevalo o izviru, ker le potem ravna se z blagom po pogodbeni tarifi. Tudi glede južnih sadežev in živine odredilo se je baje isto.

— (Iz Spodnje Šiške.) Predavanje tajnika c. kr. kmetijske družbe gosp. Gustava Pirca 20. t. m. popoldne v Šišenski čitalnici trajalo je pet četrt ure in bilo jako zanimivo in poučno. Gosp. Pirc govoril je glasno, gladko in nauduševalno. Odbor čitalnice, obilo zbrani društveniki in g. župan J. Knez izrekli so g. govorniku priznanje in toplo zabvalo. Zgodovinske črtice kmetijske družbe, nje nameni in dosedanj uspehi z ozirom na razne panoge kmetijstva — to je bil predmet predavanja. Deželna razstava l. 1894 bo jubilej 150 let staremu društvu in 50 let starim „Novicam“. Sadje-rejstvo je sedaj, ko trtna uš vinograde uničuje, tem potrebnejša, kajti mošt naj bi odgnal žganje iz hiše kmeta ter zabranjeval ponarejenemu vinu uhod. Po vzgledih naprednih dežela treba je delati tudi pri nas. Ker se zemlja ne vekša, pač pa dolžnosti, zato se mora zemljo izkoristiti in dohodke pomnožiti z umnim gospodarstvom: sadjerejo, požlahtovanjem konj, goved, prašičev itd. To prepričanje se bolj in bolj širi mej kmetovalci; dokaz temu so živahno delujoče podružnice, je veliki promet centralnega društva, je list „Kmetovalec“, izhajajoč v 3000 izvodih. A tudi druge kroge prešinila je resnica, da je kmet najvažnejši stan, zato podpirajo društvo. — Mej govorom omenil je g. tajnik zaslužnih in za povzdigo kmetijstva na Kranjskem odličnih mož ter posebno poudarjal nevenljiva dela dr. Janeza Bleiweisa. Gospod Pirc končal je izvrstni govor z željo,

da bi vsaj nekatere besede našle rodovitna tla, pozivljajoč člane Šišenske čitalnice, naj delujejo vspodbudno, kakor to sicer storé s petjem, branjem in veselnicami, tudi v zadevah dobrega kmetijstva.

— (Bralno društvo Krško) priredi za Senožče imenovanemu c. kr. okr. sodniku g. Bogdanu Kobalu slovesno odhodnico v dan 26. marca. Začetek ob 7. uri zvečer. Vsi unanji prijatelji in častilci slavljence naj blagovolijo naznaniti vsaj do četrтка, dne 24. marca, podpisnemu odboru, se-li udeležijo odhodnice.

— (Iz Zagorja za Savo) se nam piše: V nedeljo dné 20. t. m. čakal in čakal je mizar Kuhar svojo ženo, a ni je bilo domov. Po deveti uri zvečer šel je Kuhar ženo iskat in jo res srečal pri mostu, vodečem čez vodo Medijo. Žena je bila pijana in to je moža tako ujezilo, da jo je vrgel na tla, jo z nožem sunil v hrbet, jo vlekel čez most in jej skoro polovico las izpulil. Videvši, da se je žena onesvestila, vlekel jo je Kubar čez cesto pod most in jo pustil ondu ležati do petih jutraj. Šele potem jo je nesel v bližnjo hišo, poklical zdravnik in naznanil orožnikom, češ, da je našel ženo ranjeno pod mostom. Orožniki prijeli so koj moža; ta je iz začetka sicer tajil svoje zlodejstvo, a na posled se venderle udal. Izročili so ga okrajnemu sodišču v Litiji. Žena je vsled prizadetih jej ran umrla v ponedeljek jutraj.

— (Iz Št. Petra na Notranjskem) se nam piše: Prvi letošnji semenj dne 17. marca je bil tukaj dobro obiskan. Prignalo se je do 800 glav goveje živine, mej katero je bilo videti veliko prav lepih krav in volov. Prignalo se je tudi veliko prašičev, kakor tudi nekaj konj. Trgovina z živino kakor z raznovrstnim blagom je bila še zadosti živahna. Vender se je v primeri z velikim številom priguane živine premalo prodalo. Pogrešali so se živinski kupčevalci iz Italije. Izrekel se je neki kupčevalec, kateri je kupil več parov prav lepih volov, da ni pričakoval, da bi se tukaj tako lepa živina dobila. Reči se zamore, da vsakoletne ustanove rajkega gospoda Kalistra, katere dobivajo pridni živinorejci velike slavinske in šentpeterske občine, veliko pripomorejo, da se tukaj redi prav lepa goveja živina.

— (Iz Ilirske Bistrice) se nam poroča: Na sv. Jožefa večer bilo je v nas jako živahno življenje in naš obče spoštovani župan gosp. Avgust Benigar je ukrenil nadzorovati gostilne, da zabrani eventuelne izgrede. Pri tem maloprijetnem poslu podpirala sta župana dva nočna paznika in dva domača fanta. Na ulici naletela je ta petorica na dva razgrajalca, Antona Vičiča in Franca Benigarja iz Trnovoga. Župana je ukazal kričaćema naj mirujeta, v odgovor pa je začel Vičič župana prav surovo zmerjati in ga naposled z velikim kamnom udaril tako močno na glavo, da se je gospod Benigar takoj zgrupil. Rana sicer ni nevarna, ali težka. Vičiča so deli pod ključ.

— (Umrl) je včeraj popoldne v Gradci odvetnik dr. Anton Uranič, rojen Ljubljčan in nekdaš unet nemškutarski deželni poslanec. Pokojnik ostavil je Ljubljano že l. 1872. in od tedaj živel neprestano v Gradci.

— (Shod štajerskih čevljarjev) Te praznike vršil se je v Gradci shod štajerskih čevljarjev, katerega so se udeležili odposlanci iz raznih krajev, tudi iz Ljubljane in tudi državna poslanca Hofmann-Wellenhof in Ernest Schneider. Ukrenilo se je marsikaj dobrega, česar pa ne bode tako lahko izvesti, a tudi marsikaj nepotrebnega.

— (Umor.) Posestnika sin Anton Borko peljal se je minuli teden iz Ljutomera v Kraljevece pri Gorenji Radgoni. Na potu napadel ga je neki fant in ga z debelo palico udaril tako močno po glavi, da mu je prebil lobanjo, vsled česar je Borko drugi dan umrl.

— (Imenovanje.) Fin. koncipist g. J. Tomazič v Trstu imenovan je komisarjem, praktikanti gg. J. Lah, A. Kovačič in J. Pederzoli pa fin. koncipisti. — Adjunkt Emanuel Otto imenovan je kontrolorjem tabačne tovarne v Celovci.

— (Izpred sodišča.) Pred okrožnim sodiščem v Kopru vršila se je dné 11. t. m. kazenska razprava proti znanemu lahonskemu kričaću dr. Piju Gambiniju. Tožil ga je duhovnik gosp. Anton Legović. Gambini je bil obsojen na 15 gld. globe in v sodne troške. — Dnó 16. t. m. vršila se je v Kopru obravnava proti dvema lahonskima capinoma, ki sta v mnogobrojni družbi somišljenikov

svojih bombardirala dné 27. oktobra 1891 skoro štiri ure stanovanje duhovnika g. Antona Legovića. Čudna ta kanonirja sta bila obsojena na dva, oziroma tri dni zapora. Zanimivo in za Koperske razmere karakteristično je to, da je stanovanje g. Legovića oddaljeno komaj 20 do 25 metrov od glavne straže v Kopru, da sta pa prišla le dva napadavalca pravici v roke, akopram jih je bilo vsaj petdeset. To ilustruje brižnost Koperskih stražarjev kaj dobro!

— (Otroško truplo v smeteh.) Neki pometavec v Trstu našel je v svojem vozu mej smetmi v cunje zavito truplo novorojenca. Pravi, da je moral dobiti truplo v smeteh v kaki hiši. Po odredbi preiskovalnega sodnika prepeljalo se je truplo v mrtvašnico.

— (Samomor.) Na Reki obesil se je gostilničar Pavel Sanein iz Trsta. Povod prostovoljni smrti šele 33letnemu možu bile so baje slabe kupčije. Ostavil je ženo in dva otroka.

— (Shod avstrijskih vinorejcev na Dunaji.) Pripravljalni odsek za ta shod, ki bode dne 3. aprila na Dunaji v Sofijini dvorani, razposilja oklic vsem avstrijskim vinorejcem, da se udeleže tega sestanka vseh vinorejcev, na katerem bi se posvetovalo, kaj je storiti nasproti veliki nesreči, katero je prouzročila trtna uš. V dveh desetletjih opustošenih je v Avstriji nad 28.000 hektarov vinogradov po trtni uši popolnoma, ali tako, da je njih pogin gotov. V drugih deželah se je z energičnim delovanjem borilo uspešno proti temu sovražniku. Pri nas zgodilo se je le malo. Le z odločnim, naglim in jednotnim delovanjem vseh udeleženih faktorjev mogoče je rešiti avstrijsko vinorejo. A tudi druge sovražnike treba je pobijati, ki so nevarni vinoreji. O vsem tem bode govor na shodu vinorejcev. Vsa pojasnila, posebno glede znižane vožnje, za katero so nekatere železnice dovolile 50% popusta, dobe se pri tajniku pripravljalnega odbora g. dr. Ed. Thomasu, dež. tajniku nižjeavstrijskemu na Dunaji I, Herrengasse 13. V pripravljalnem odseku so tudi slovenski drž. posl. gg. dr. Ferjančič, Nabergoj, Pfeifer in Robič.

— (Akademično društvo „Slovenija“ na Dunaji) priredi svojo osmo redno zborovo sejo v četrtek dne 24. t. m. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika. 2. Poročilo odborovo. 3. Ocena zadnjega berila, čita stud. iur. Stanko Kogej. 4. Berilo: „Slovenskega kostanjarja Dunajske reve in težave“, čita — a. 5. Sučajnosti. Local: Kastner's Restauration „zum Magistrat“. Začetek ob 1/2 8. uri zvečer. Slovanski gostje dobro došli!

— (Dr. Fränzl vitez Vesteneck) pritožil se je bil na Dunajsko nadsodišče, ker je Solnograško sodišče ukrenilo pridržati ga še nadalje v preiskovalnem zaporu. Nadsodišče rešilo je Vesteneckovo pritožbo ugodno; sodna obravnava proti njemu vršila se bode v prihodnjem zasedanji porotnikov.

— (Gospodarsko-šumarska jubilarna izložba v Zagrebu l. 1891.) Pod tem naslovom izdal bode sotrudnik „Nar. Novin“ g. J. Ibler v Zagrebu obširen popis lanske razstave. Knjiga bode obsegala 21 tiskanih pol največje osmino s 47 portretov in 22 slikami in bode veljala 2 gld. broširana in 2 gld. 40 kr. vezana. Knjigo pošilja pisatelj proti poštnemu povzetju, ali s pošto, ako se mu dološlje 2 gld. 25 kr. Gotovo bode marsikateremu Slovincu ta knjiga tudi dobro došla in opozarjamo naše čitatelje nanjo, da si jo naročajo.

— („Amerikanski Slovenec“.) Ravno kar nam je došla zopet nova številka tega lista, to je 11. ali prva nove izdaje. List izhaja zdaj v Toweru Minn. Oblika ostala mu je nespremenjena. Glede vsebine pa nam bode še prilika govoriti obširneje.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Berolin 21. marca. Caprivi bode ostal, grof Zedlitz pa gotovo odstopil. Na njegovo mesto pride bržkone dr. Kügler. Iz Rima došla poročila naznanjajo, da so Vatikanski krogi zelo pobiti, ker se je liberalna stranka na Nemškem ubranila reakcionarne šole. Schlözer bil v Vatikanu, a kakor se čuje, dobila sta papeževa nuncijska v Monakovu in na Dunaji nalog, zastaviti ves svoj upliv v korist konservativne šole.

Trst 22. marca. Predvčeranjim bil shod zidarjev, na katerem se je zahtevalo povišanje

